

V

(Anunțuri)

PROCEDURI ADMINISTRATIVE

BANCA EUROPEANĂ DE INVESTIȚII

Cerere de propuneri

Institutul Băncii Europene de Investiții propune o nouă sponsorizare EIBURS în cadrul Programului pentru cunoaștere al acestuia

(2018/C 65/07)

Programul pentru cunoaștere al Institutului Băncii Europene de Investiții își direcționează subvențiile pentru cercetare prin două scheme de finanțare diferite, una dintre acestea fiind:

— **EIBURS**, programul **BEI** de sponsorizare a cercetării universitare (the **EIB** University Research Sponsorship Programme).

EIBURS acordă subvenții facultăților sau centrelor de cercetare asociate universităților din UE, din țările candidate sau din țările potențial candidate, care efectuează cercetări în domenii de interes major pentru bancă. Sponsorizările **EIBURS**, de până la 100 000 EUR pe an pe o perioadă de trei ani, sunt acordate, printr-o procedură de selecție, facultăților sau centrelor de cercetare interesate care au o competență recunoscută în domeniul selectat. Propunerile câștigătoare vor atrage după sine desfășurarea unor activități variate care vor face obiectul unui acord contractual cu Banca Europeană de Investiții.

Pentru anul universitar 2018-2019, în cadrul programului **EIBURS** sunt așteptate propuneri pe o temă nouă de cercetare:

„Îmbunătățirea măsurării efectelor indirecte ale proiectelor de investiții: specificarea și calibrarea metodelor de evaluare a impactului economic pentru a maximiza compatibilitatea cu ACB”.

1. Contextul temei de cercetare

BEI („banca”) evaluează viabilitatea socioeconomică a proiectelor în care investește în principal prin analiza cost-beneficiu (ACB) ⁽¹⁾. Această tehnică ar putea fi descrisă drept o extindere a planului de afaceri al unei operațiuni de investiție. Planul de afaceri pune accentul pe fluxurile financiare ale unui proiect. Acesta analizează valoarea financiară sau monetară a cheltuielilor (costuri) și a veniturilor (beneficii). Dacă acestea din urmă sunt suficient de mari în comparație cu primele, investiția adaugă valoare financiară, fiind astfel considerată o operațiune dezirabilă din punct de vedere financiar.

ACB oferă mai multe detalii, lărgind definiția costurilor și beneficiilor proiectului în două privințe. În primul rând, aceasta include toate costurile și beneficiile, indiferent că acestea sunt sub formă de fluxuri financiare sau altfel. În al doilea rând, aceasta ia în calcul costuri care revin tuturor membrilor societății, nu doar cele suportate de investitorul privat.

Aceasta presupune analizarea mai multor elemente, nu numai a celor incluse într-un plan de afaceri. Poate cel mai cunoscut element nou dintre acestea îl reprezintă „externalitățile”. Acestea sunt costuri sau beneficii care nu sunt suportate de autorii sau utilizatorii unui proiect, ci mai degrabă de o parte terță. Externalitățile sunt calificate drept pozitive sau negative în funcție de ceea ce reprezintă ele pentru o parte terță, respectiv beneficiu sau cost. Un exemplu obișnuit de externalitate pozitivă constă în rezultatul diseminării cunoștințelor, prin care un proiect care investește în cercetare într-un anumit sector al economiei generează cunoștințe care îmbunătățesc productivitatea și în alte sectoare ale economiei. Un exemplu tipic de externalitate negativă este poluarea mediului. Externalitățile sunt, prin urmare, beneficii sau costuri care se răsfrâng asupra unor părți din afara planului de afaceri și care, în general, nu iau forma unor fluxuri financiare, deși pot avea implicații financiare pentru partea terță. Astfel, de exemplu, o externalitate pozitivă a cunoștințelor poate reduce cheltuielile de exploatare din alte industrii.

⁽¹⁾ Banca Europeană de Investiții (2013), *The Economic Appraisal of Transport Projects at the EIB*. Luxemburg: Banca Europeană de Investiții. (Disponibil online: <http://www.eib.org/infocentre/publications/all/economic-appraisal-of-investment-projects.htm>)

Alte elemente luate în calcul de ACB, dar nu și de planul de afaceri, sunt modificările raportului „calitate-preț” (măsurat formal prin surplusul consumatorului) oferit consumatorului. Planul de afaceri măsoară elementul preț, ignorând elementul calitate. Dacă un proiect crește calitatea unui produs care, în pofida acestui fapt, este vândut la același preț ca și înainte de proiect, planul de afaceri ar ignora beneficiul care ia forma calității superioare, deci valoarea suplimentară de care beneficiază consumatorul. ACB încearcă să capteze această modificare a valorii. De data aceasta este un beneficiu pentru una din părțile din planul de afaceri (clientul), dar care este ignorat la măsurarea beneficiului utilizată într-un plan de afaceri. Un exemplu des utilizat este valoarea adusă călătorilor prin reducerea duratei călătoriilor ca rezultat al proiectelor din domeniul transporturilor.

O implicație a privirii unui proiect din perspectiva tuturor membrilor unei societăți este aceea că ACB trebuie să analizeze anumite fluxuri financiare în mod diferit față de un plan de afaceri. Astfel, un plan de afaceri va trata o subvenție la fel ca pe o beneficiu - respectiv, ca pe o intrare de numerar într-un proiect. ACB admite că acest tip de beneficiu pentru producător constituie o cheltuială pentru contribuabil și, prin urmare, va trata subvenția ca pe un transfer de la contribuabil către promotorul privat, adică nici beneficiu, nici cost. Totodată, planurile de afaceri tratează impozitele plătite ca fiind echivalentele unui cost - ieșire de numerar din proiect - în timp ce ACB le consideră un transfer de la sectorul privat către stat.

Criticii ACB susțin adesea că această tehnică nu reușește să cuprindă toate beneficiile și costurile unui proiect. În special, aceasta este adesea criticată pentru că nu are în vedere ceea ce în literatura referitoare la ACB sunt numite „efecte indirecte”. Acestea sunt beneficii și costuri monetare pe care proiectele le determină în alte piețe legate de proiect - așa-numitele „piețe secundare”. Astfel de efecte pot fi etichetate diferit în literatura privind impactul economic. Într-adevăr, abordarea diferențelor de terminologie face parte din tema proiectului de cercetare propus aici.

Metodele ACB clasifică piețele secundare în complementare și substituibile. Un proiect care constă în creșterea productivității culturilor de portocali, conducând astfel la scăderea prețului portocalelor, poate aduce beneficii unei industrii complementare, precum cea a sucului de portocale ambalat. ACB nu ia în calcul vânzările și profiturile crescute ale pieței de suc de portocale ambalat, ignorând astfel o parte din beneficiile proiectului. Totodată, prețul mai mic al portocalelor ar putea afecta vânzările de mere, un sector substituibil. Se susține că ACB nu ar avea în vedere scăderea profiturilor cultivatorilor de mere.

De fapt, ACB surprinde toate aceste efecte atunci când piețele pentru elemente complementare sau substituibile nu sunt denaturate⁽¹⁾. E drept că piețele sunt adesea denaturate, astfel că ACB riscă să ignore o parte din aceste efecte. Abordarea pragmatică prezentă în practica ACB implică două aspecte. În primul rând, beneficiile și costurile pe diversele piețe substituibile și complementare în ansamblu tind să se anuleze reciproc. În al doilea rând, un proiect care depinde de beneficiile din piețele secundare pentru viabilitatea sa socioeconomică este în general un proiect slab: proiecte și politici alternative ar putea genera respectivele beneficii mai eficient. Și totuși, în timp ce o astfel de abordare pragmatică este în general considerată rezonabilă, ACB prezintă un potențial neajuns în ceea ce privește efectele indirecte.

Criticii ACB mai subliniază faptul că cheltuielile asociate unui proiect vor determina efecte multiplicatoare la nivelul economiei, generând profituri, venituri din impozite și locuri de muncă în alte sectoare. Acest efect este prezent dincolo de efectele unui proiect asupra piețelor substituibile și complementare descrise mai înainte, având legătură cu cheltuielile monetare propriu-zise asociate proiectului. Criticii ACB propun evaluarea impactului economic (EIE) ca un element complementar ACB sau chiar ca o alternativă. Critica se bazează însă pe înțelegerea greșită a naturii și a obiectivelor diferite ale ACB și EIE. ACB reprezintă aplicarea economiei bunăstării la procesul decizional practic. Aceasta ia în calcul toate beneficiile și costurile și măsoară dacă o linie de acțiune adaugă valoare comparativ cu o linie de acțiune alternativă, ducând astfel la creșterea bunăstării sociale. Este adaptată procesului decizional, astfel că întotdeauna compară două linii de acțiune alternative pentru a încorpora în exercițiu costurile de oportunitate. EIE măsoară numai variabilele care pot fi evaluate în bani și nu se referă neapărat la costurile de oportunitate. Aceasta este în primul rând un instrument de măsurare. Poate fi utilizată pentru procesul decizional, dar are o arie mai îngustă de acoperire decât ar fi necesar pentru economia bunăstării.

EIE se bazează pe tabele de intrări-ieșiri, modelând întreaga economie prin măsurarea modului în care cheltuielile din oricare sector al economiei afectează cheltuielile din alte sectoare. Prin urmare, s-ar părea că EIE tratează simultan aspectele legate de efectele indirecte și de multiplicatori. EIE prezintă însă trei caracteristici care o fac nepotrivită pentru a substitui sau chiar a completa ACB. Cele trei neajunsuri sunt tratate pe rând.

⁽¹⁾ Just, R.E., Hueth, D.L. și Schmitz, A. (2004), *The Welfare Economics of Public Policy: A Practical Approach to Project and Policy Evaluation*. Cheltenham: Edward Elgar.

Prima dintre cele trei caracteristici constă în faptul că EIE presupune că investițiile sunt fluxuri exogene în economie. Această presupunere poate fi acceptabilă dacă se are în vedere impactul pe care îl are proiectul asupra economiei sau modul în care cheltuielile legate de proiect se propagă în economie. Dar nu este o modalitate adecvată pentru a măsura eventuala valoare adăugată produsă de proiect, respectiv dacă resursele sunt utilizate mai eficient decât în absența proiectului. Proiectele de investiții nu sunt exogene: acestea trebuie finanțate prin devierea resurselor din altă parte din economie.

Tratarea proiectelor drept endogene ar conduce la rezultate radical diferite. În termeni simpli, efectele multiplicatoare ale proiectului privind portocalele vin în detrimentul efectelor multiplicatoare care s-ar produce în celelalte sectoare în care cheltuielile trebuie reduse pentru a se transfera resurse către proiectul legat de portocale.

A doua dintre cele trei caracteristici care distanțează EIE de ACB constă în faptul că EIE presupune că prețurile nu se schimbă în economie și că resursele sunt practic disponibile la infinit. EIE este astfel concepută încât, indiferent cât de mare este un proiect raportat la mărimea economiei, întotdeauna vor exista suficiente resurse pentru a-l pune în aplicare fără a altera prețurile din economie. În realitate, însă proiectele mari afectează prețurile, iar prețurile mai mari, de exemplu, cele ale intrărilor, presupun reducerea producției din alte sectoare.

Pentru a rezolva aceste două neajunsuri ale EIE, comunitatea academică a elaborat modele de echilibru general calculabil (EGC), ca metodă mai avansată de EIE. Această tehnică este destul de complexă și constă practic în modelarea întregii economii, incluzând și constrângerile legate de resurse. În acest fel, modelele EGC înlătură cele două dezavantaje ale EIE tradiționale despre care s-a discutat până acum. În primul rând, EGC admite faptul că resursele dedicate unui proiect de investiții nu sunt exogene, ci vin în detrimentul unei utilizări alternative a resurselor. În al doilea rând, modelele EGC rezolvă și problema schimbărilor de preț⁽¹⁾. În mod previzibil, o constatare comună a studiilor empirice efectuate cu aceste modele este faptul că efectele multiplicatoare sunt substanțial mai mici decât cele rezultate în urma EIE. Mai mult, studiile EGC arată că, în funcție de productivitatea din diverse sectoare și de constrângerile legate de resurse cu care se confruntă acestea, efectul net al unui proiect poate fi negativ asupra economiei în ansamblu.

Prin urmare, EGC poate fi văzut ca o perfecționare a EIE. De asemenea, evaluarea impactului prin EGC este mai apropiată de ACB. EGC prezintă însă în continuare cel de-al treilea neajuns al EIE comparativ cu ACB, și anume faptul că se concentrează pe fluxurile legate de tranzacții monetare – profituri, impozite, salarii etc. – ignorând multe dintre variabilele incluse în ACB, respectiv externalitățile, raportul „calitate-preț” etc. Aceasta se datorează faptului că studiile EGC, la fel ca și EIE, au fost concepute ca o legătură între analiza de proiect sau de politici și macroeconomia, indicatorul de bază al performanței macroeconomice fiind venitul național sau produsul intern brut (PIB).

Neajunsurile menționate nu trebuie să mascheze, în primul rând, faptul că EGC oferă o descriere mai detaliată a economiei în care funcționează proiectul și, în al doilea rând, faptul că tehnicile EGC au devenit mai sofisticate. Modelele de echilibru general dinamic stocastic (DSGE) iau în considerare caracterul dinamic al economiilor. Proiectele evaluate prin ACB se pot întinde pe o durată de 20 de ani sau mai mult, evidențiind relevanța datelor oferite de modelele dinamice. Astfel, de exemplu, rezultatele proiectelor care determină un șoc tehnologic într-o economie pot fi în general mai bine înțelese prin DSGE decât prin modelarea statică.

Scopul acestei propuneri EIBURS este de a soluționa acest neajuns astfel încât să conducă la rezultate ale modelelor de impact compatibile cu cele ale ACB. Cercetătorii trebuie să ofere metoda de evaluare a impactului, printre cele utilizate în prezent în studii empirice, cu cel mai mare potențial de compatibilitate cu ACB și să avanseze în direcția stabilirii acestei compatibilități. Aceasta ar ajuta utilizatorilor de ACB în general și BEI în mod special să determine cât de precise sunt ACB-urile ca indicator de evaluare a tuturor argumentelor socioeconomice pentru proiectele de investiții.

2. Conținutul proiectului de cercetare

Programul de cercetare cuprinde patru sarcini.

Sarcina 1:

Cercetătorii vor analiza gama metodelor de evaluare a impactului care au cele mai mari șanse de compatibilitate funcțională cu ACB. Alegerea metodei se va face pe baza următoarelor criterii:

1. cel mai important, aceasta trebuie să aibă un istoric solid, bine definit în ceea ce privește aplicarea empirică;

⁽¹⁾ Hosoe, N., Gasawa, K. și Hashimoto, H. (2010), *Textbook of Computable General Equilibrium Modelling: Programming and Simulations*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

2. trebuie să fie de actualitate pentru literatura academică de specialitate; și
3. cercetătorii trebuie să fie convingși de șansele de reușită în materie de compatibilitate cu ACB având în vedere constrângerile de timp și resurse impuse de proiectul de cercetare.

Sarcina 2:

Partea a doua constă în elaborarea a două modele de impact care încorporează toate condițiile necesare pentru a le face compatibile cu indicatorii de valoare adăugată ai ACB. Unul dintre modele trebuie să fie pentru o economie regională din UE cu venituri relativ ridicate, competitivă și eficientă. Celălalt model trebuie să fie pentru o economie din UE cu venituri relativ reduse, necompetitivă și cu o rată ridicată a șomajului. Motivul pentru care se cer modele pentru două economii complet diferite este acela ca analiza să arate dacă ne putem aștepta la rezultate semnificativ diferite în funcție de tipul condițiilor economice. Regiunile mai sărace tind să fie mai eligibile pentru investiții de la sectorul public. Ar fi important de aflat dacă există indicii că evaluările din regiuni mai sărace ar merita cheltuielile suplimentare pentru realizarea unui studiu de impact.

Cercetătorii pot concepe modele de impact noi sau pot adapta modele existente. Aceștia sunt liberi să urmărească oricare din cele două alternative, atâta timp cât alternativa aleasă nu compromite scopul central al programului de cercetare, respectiv compatibilitatea cu ACB.

Adaptarea modelelor de impact la măsurătorile ACB implică urmărirea simultană a două aspecte: aspectul „real” și cel „financiar” al economiei. Multe modele de impact nu dispun de un sector financiar. Având în vedere, în general, prezumțiile formulate de ACB în legătură cu proveniența resurselor investite în proiect și, în particular, faptul că BEI acționează prin intermediul sectorului financiar, modelele de impact elaborate trebuie să acorde atenție deosebită aspectului financiar.

În ceea ce privește latura „reală”, modelele de impact măsoară deja variabile precum PIB, ocuparea forței de muncă și balanța comercială. Principalele modificări avute în vedere implică adăugarea elementelor necesare pentru a calcula beneficiile sociale, incluzând:

- captarea modificărilor privind surplusul consumatorului în economie; și
- incorporarea măsurătorilor externalităților pozitive și negative, incluzând și externalitățile asupra mediului.

În plan financiar, modelele trebuie să permită opțiuni alternative de obținere de finanțare pentru un proiect, incluzând:

- impozitarea directă;
- impozitarea indirectă;
- creșterea economiilor private; și
- creditele obținute de pe piețele de capital internaționale [a se vedea, de exemplu ⁽¹⁾].

O componentă necesară pentru sarcina 2 va fi clarificarea diferențelor terminologice dintre cele două tehnici. De exemplu, EGC face trimitere la „efectele induse”, probabil sub influența terminologiei specifice EIE. Astfel de efecte nu au neapărat un echivalent direct în ACB, care poate surprinde unele elemente de efecte induse din EGC drept efecte indirecte, în timp ce alte elemente sunt tratate ca efecte multiplicatoare, fiind prin urmare ignorate.

Sarcina 3:

Cercetătorii vor simula apoi efectul a diverse tipuri de proiecte de investiții de capital în fiecare din cele două economii. Numărul proiectelor care vor fi simulate se va decide pe parcursul proiectului de cercetare. Cercetătorii vor sugera secțiunile pentru simulare, care urmează a fi convenite cu supraveghetorul BEI. Potențialii candidați vor include un proiect de infrastructură, un proiect industrial mare și un proiect din sectorul serviciilor într-un domeniu precum educație, agrement etc. Fiecare proiect va fi simulat prin surse alternative de finanțare.

Sarcina 4:

Cercetătorii vor evalua la final în ce măsură rezultatele evaluării impactului diferă de rezultatele obținute printr-o „ACB tipică”. O „ACB tipică” se va concentra pe piața primară, iar dintre piețele secundare, doar pe cele mai importante. Cercetătorii vor trage concluzii și vor face recomandări cu privire la:

- (i) circumstanțele în care evaluările proiectului efectuate prin metodele de evaluare a impactului pot conduce la rezultate care diferă semnificativ de cele obținute prin ACB; și

⁽¹⁾ Godley, W., și Marc L. (2007), *Monetary Economics: An Integrated Approach to Credit, Money, Income, Production and Wealth*. New York: Palgrave Macmillan.

- (ii) circumstanțele în care cheltuielile și timpul necesar pentru începerea unei evaluări a impactului ar oferi beneficii când se evaluează un proiect.

3. Interesul prezentat de proiectul de cercetare pentru BEI

Tema de cercetare este esențială pentru activitățile de finanțare ale BEI. Statutul BEI specifică faptul că BEI trebuie să finanțeze proiecte de investiții care cresc productivitatea economică (articolul 18, 1.b) ⁽¹⁾). Banca utilizează ACB ca instrument de bază pentru a vedea în ce măsură o investiție contribuie la creșterea productivității economice. Proiectul de cercetare va fi util pentru a testa integritatea ACB și pentru a estima dacă există circumstanțe în care ar fi indicată completarea ACB cu EGC.

4. Contribuția proiectului de cercetare la cercetarea universitară

Modelele de evaluare a impactului produse în prezent de cercetătorii universitari sau lansate de institute de cercetare reprezintă îmbunătățiri ale unor metode de impact anterioare. Dar scopul acestor modele rămâne același, respectiv de a măsura efectul net al unui proiect sau al unei politici asupra venitului național sau a PIB-ului. Venitul național este un indicator incomplet al produsului unei țări și, prin urmare, un instrument imperfect pentru măsurarea productivității economice totale, care să includă perspectiva bunăstării sociale, astfel încât modelele nu sunt total compatibile cu ACB. Măsurătorile PIB-ului omit elemente precum îmbunătățiri ale raportului „calitate-preț” (surplusul consumatorului) și externalitățile la nivelul mediului. Prin adaptarea metodelor de impact pentru a le face compatibile cu ACB, rezultatul metodelor de impact va deveni un indicator mai bun al efectului total al unui proiect de investiții asupra productivității și bunăstării unei economii. Astfel de metode de impact ar putea fi utilizate și la evaluarea politicilor, nu numai a proiectelor de investiții.

Din informațiile inițiatorului, o astfel de adaptare a metodelor de impact la ACB nu este încă disponibilă. Prin urmare, proiectul de cercetare trebuie să contribuie la elaborarea de noi versiuni de modele economice pentru evaluarea socio-economică a proiectelor și a politicilor.

Propunerile se depun în limba engleză până la data de 15 aprilie 2018, ora 24:00 (CET). Propunerile depuse după această dată nu vor fi luate în considerare. Propunerile se vor trimite prin e-mail la:

Events.EIBInstitute@eib.org

Pentru informații mai detaliate privind procesul de selecție al **EIBURS** și Institutul BEI, vizitați: <http://institute.eib.org/>

⁽¹⁾ Versiune consolidată a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene, Protocolul (nr. 5) privind Statutul Băncii Europene de Investiții (JO C 202, 7.6.2016, p. 251). (Disponibilă online: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:12016E/PRO/05>)